

Sak

Stavhella, Tandberg (38/1,7 og 44/25), Norderhov s,p,
Ringerike k, Buskerud

C. 37506 a-p VT.

Dok.nr.	Dato	Dokument (type, tittel)	Merknader

UNIVERSITETETS
OLDSAKSAMLING

FREDERIKS GATE 2
OSLO 1

Gårds/bruksnavn Tandberg	
G.nr./br.nr. 38/1,7 og 44/25	
Kommune Ringerike	Fylke Buskerud
Sogn Norderhov	Prestegjeld Norderhov
Eier/bruker, adr. Karl August Moen, Tandberg, 3500 Hønefoss	
Gjelder: Prøvegravning av "shadowmark" ring ved Stavhella.	
Flyfoto	Kartref. ØK: CK 050-5-1, Lisletta.
Innber./rapport/reg. ved: Harald Jacobsen	Dato 08.10.1989

I tidsrommet 23.09.-27.09.85 ble det utført en prøvegravning på gården Tandberg. Deltagere var undertegnede og stud.mag.art. Espen Uleberg.

Bakgrunn: I området rundt Stavhella-gravfeltet er det ved flyfotografering påvist en rekke vegetasjonsspor. For å vurdere bevaringstilstanden på disse ble det foretatt en prøvegravning av en av ringene.

Objekt: Vegetasjonssporet som ble valgt til prøveundersøkelsen er en rund ring med diam. 25 m. Ytterkanten er markert med både høyere vegetasjon, samt at det i modningsperioden på høsten også er fargeforskjell. Dette indikerte at det her skulle være mulig å påvise en nedgravning med bedre (dypere) jordsmonn enn i resten av området.

Beliggenhet: Ringens ytterkant ligger 38 m NV for SV-kanten av Stavhella-gravfeltet. (Se også vedlagte flyfotos).

Målesystem: X-aksen ble orientert NV-SØ med stigende verdier mot NV. Y-aksen ble orientert SV-NØ med stigende verdier mot NØ.

Utgravningen:

SJAKT A: Jeg valgte å begynne med en 9,5 m lang sjakt som skulle skjære gjennom ringens ytterkant. Bredden på sjakten var 0,5 m. Sjakten var orientert

Gårds/bruksnavn	
Tandberg	
G.nr./br.nr.	
38/1,7 og 44/25	
Kommune	Fylke
Ringerike	Buskerud

NV-SØ , og strakte seg fra 100x til 109,5x og fra 100y til 100,5y. Under matjordlaget som her er identisk med pløyelaget (LAG 1) og mellom 35 og 40 cm tykt, kom det mellom 104,25x og 107,4x i hele sjaktas bredde fram en mørkfarget humus- og kullholdig nedgravning (LAG 2). Beliggenheten av denne svarte til ringen som er synlig på flybildene. I området mellom denne nedgravningen og området innenfor var det en ca. 20-25 cm bred leirholdig brem. Denne bredden var tydeligst i den øverste delen av nedgravningen og mer utydelig lenger ned i laget. Ved 106,90x/100,45y ble det ca. 5 cm ned i nedgravningen funnet et uornert skår fra et leirkar (FUNN.NR.1). På grunn av nedvaskning av humus var det enkelte steder vanskelig å avgjøre hvor grensen mellom lag 2 og steril undergrunn gikk. Avgrensningen på plantegning 2 er derfor omtrentlig. I den midtre delen av laget var det en større konsentrasjon av kull enn i ytterkanten. Dette området er på plantegningen markert som LAG 2 B. Formen på nedgravningen var svakt U-formet og dypest på midten. Dybden var ca. 50 cm. Både utenfor og innenfor denne nedgravningen kom en under pløyelaget rett ned på steril gul morene. I fotgrøten ble det også funnet fire fragmenter med brent bein (FUNN.NR.6 og 7).

SJAKT B: For å avklare hvilken funksjon ringen kan ha hatt, ble det gravd en prøvesjakt gjennom antatt sentrum av ringen. Tanken var, at dersom det var et gravanlegg i ringen ville dette sannsynligvis ligge i sentrum. For det andre var det på flybildene i sentrum av haugen synlig en sirkulær forhøyning på ca. 1 m i diam. Siden den tegnet seg som en sirkulær forhøyning i vegetasjonen, ville det med andre ord dreie seg om en nedgravning i undergrunnen. Sjakten ble gravd i følgende område: 111-114x/101-103y. Under pløyelaget som her var like tykt som i sjakt A, kom det frem følgende konstruksjoner:

ILDSTED: Ovalt i formen, lengde 1,1 m NV-SØ og med bredde 0,9 m SV-NØ. Ildstedet tegnet seg som en nedgravning fylt med aske, kull og store mengder med istykkerbrent stein. All steinen hadde en vannrullet glatt overflate, så vidt det var mulig å bestemme var alle steinene enten av grunnfjell- eller metamorfebergarter. I ytterkanten av ildstedet var sanden rødbrent. Bunnen på ildstedet var svakt buet, dybden var størst i midten med ca. 12 cm. I ytterkantene var det grunnere.

LEIRFORET NEDGRAVNING: Nesten kant i kant med,

Gårds/bruksnavn	
Tandberg	
G.nr./br.nr.	
38/1,7 og 44/25	
Kommune	Fylke
Ringerike	Buskerud

og like vest for dette ildstedet kom det frem en sirkulær nedgravning med diameter 30 cm. I ytterkanten og i bunnen var det ubrent leire, mens det i midten av gropa var trekull. Gropa var 18 cm dyp.

NEDGRAVNING MED SPREDT KULL OG BRENTE STEIN: Ca. 20 cm N for ildstedet, mellom 112,38x og 113,60x / 102,04y og 103,00y, kom det i samme nivå frem en rektangulær nedskjæring fylt med spredte kullbiter, enkelte brente stein og en bit med leirklining (FUNN NR.5) og biter med brent bein (FUNN NR.11).

ANDRE NEDGRAVNINGER I SJAKT B: I området 112-114y og 101-102x kom det i samme nivå som de ovenfor nevnte konstruksjoner frem 7 nedgravninger, 4 av disse små med en diameter på ca. 10 cm og en dybde på ca. 10 cm. Materialet i disse nedgravningene var mørk humusholdig jord med spredte trekullbiter.

De tre siste nedgravningene var av en annen karakter og to av dem må være stolpehull, det tredje kan ikke bestemmes. Lengst i nordvest ved 113,5-114x/101,78-102,15y en rundoval nedskjæring fylt med mørk humusfarget sand. Dybde 40 cm. I snitt hellet den mot SØ i overkant. I nedskjæringen ble det funnet spredte biter med leirklining. (FUNN NR.2 og 3).

I Ø sjakthjørnet kom det frem deler av en nedgravning som ser ut til å ha hatt samme form som den forannevnte. Bare ett segment av nedgravningen var synlig i sjakten. Innholdet i nedskjæringen var humusholdig sand og den var 16 cm dyp.

Lengst sør i sjakta ved 101-101,5y/111-111,5x kom det frem en tredje nedgravning i samme nivå som de andre. Den delen av nedgravningen som var synlig i sjakta var halvsirkelformet. Innholdet var humusholdig sand og enkelte små kullbiter. Dybden var ca. 8 cm.

SJAKT C: Siden det ble antatt at ringen som ble påvist i sjakt A var fotgrøften i en gravhaug, og det ikke ble funnet en grav eller rester etter en slik i sjakt B, kunne dette skyldes følgende forhold:

1. Sjakt B gikk ikke gjennom sentrum av ringen slik det var antatt. Dette stemte dårlig med påvisningen av ildstedet lik den nedgravningen som var synlig på flyfotoene.
2. Graven lå ikke i sentrum av haugen. Et fenomen som er kjent fra gravfeltet like ved.
3. Ringen utgjorde ikke ytterkanten (fotgrøften)

Gårds/bruksnavn	
Tandberg	
G.nr./br.nr.	
38/1,7 og 44/25	
Kommune	Fylke
Ringerike	Buskerud

av en gravhaug, men rester etter en annen forhistorisk konstruksjon.

For å vurdere disse påstandene ble det opprettet en ny sjakt. Sjakt C ble orientert vinkelrett på sjakt B og lå i følgende område: 114-115x/103-106y. Under pløyselaget kom følgende konstruksjoner fram:

NEDGRAVNINGER I SJAKT C: I sjakten ble det påvist 5 nedgravninger. Materialet i disse var mørk humusholdig sand. I SØ fantes to ovale nedgravninger som fortsatte inn under profilkanten. Den største lå ved 104,44-104,90y/114,00-114,52x. Dybden var 14 cm. Den andre lå ved 105,03-105,40y/114,00-114,30y. Dybden var 20 cm. Utfra formen må det antas at dette er stolpehull. Ved snitting av hullet viste det seg at begge stolpene må ha stått rett.

I N-hjørnet av sjakta fantes det to mindre nedgravninger med samme mørke humusholdige sand som i de andre nedgravningene i sjakta. Den ene ved 114,81-115,00x/105,79-106,00y fortsatte utenfor sjakten og hadde en kantet form. Dybden var 18 cm. Den andre var rundoval og sannsynligvis et stolpehull og lå ved 114,62-114,88x/105,42-105,68y. Dybden var 15 cm.

Den siste nedgravningen lå ved N-kanten av sjakta, og hadde sirkulær form med diameter 24 cm, som gikk ut i en ca. 8 cm bred renne mot øst. Rennen er ca. 30 cm lang og går over i en bredere renne på ca. 20 cm som går mot øst. Lengden på denne er 76 cm. Dybden i nedgravningen veksler mellom 7 - 10 cm. I denne ble det funnet ett stk. brent bein. (FUNN NR.10).

I området inn mot sjakt B ble det påvist et område med kullholdig usammenhengende jord mellom pløyselaget og undergrunnen. I dette laget ble det funnet en bit med leirklining (FUNN NR.4) og biter med brente bein (FUNN NR.8 og 9).

SAMMENFATNING: Gravningen viste at bevaringstilstanden for vegetasjonssporene rundt Stavhella fortsatt er god. Det skjer så vidt jeg kunne bedømme ikke noen slitasje eller ødeleggelse ved pløying eller bruk av andre jordbruksmaskiner.

Anleggets funksjon er det vanskeligere å ha en klar formening om. Funnmaterialet er lite og peker ikke mot at det er en grav. Keramikkskåret som ble funnet i ringen peker mot jernalder. Ringen i ytterkant er det fristende å tolke som en fotgrøft. Dette blir styrket av nærheten til

Gårds/bruksnavn Tandberg	
G.nr./br.nr. 38/1,7 og 44/25	
Kommune Ringerike	Fylke Buskerud

gravhaugene på Stavhella, som også i stor utstrekning har fotgrøfter. Mot en slik tolkning taler funn av ildsted og stolpehull, samt mangelen på gravanlegg. Det var heller ikke mulig å skille disse elementene ut som to bruksfaser av området. Tolkningen må derfor stå åpen til det er foretatt en større utgravning av området innenfor ringen.

Harald Jacobsen

FILM NR. : 20273

FOTOGRAF: HARALD JACOBSEN

STED: TANBERG, GNR./BRNR. 38/1.7 OG 44/25

NORDERHOV S. PGD. RINGERIKE K. BUSKERUD

DATO: 27.09.1985

NEGATIVNR.	MOTIV	RETNING
1	ILDSTED SJAKT B.	NØ
2	UTGRAVNINGSSOMRÅDET	NØ
3	"	NØ
8	STAVHELLAOMRÅDET.	N

EOTIOLISTE:

FILMNR. : 20274

FOTOGRAF: HARALD JACOBSEN

STED: TANBERG, GNR. / BRNR. : 38/1.7 OG 44/25

NORDERHOV S. PGD. RINGERIKE K. BUSKERUD.

DATO: 23-26. 09. 1985

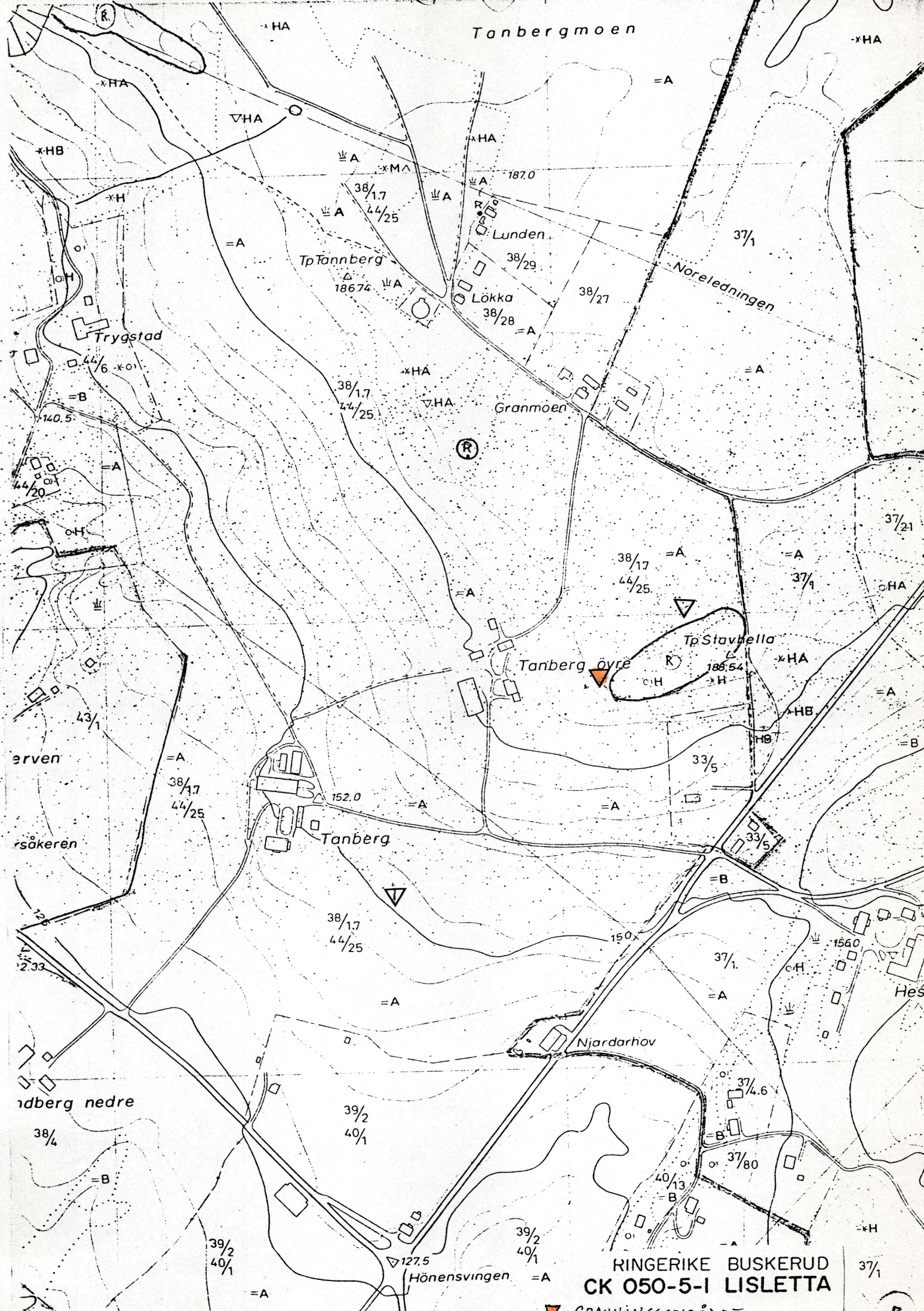
NEGATIVNR.	MOTIV	RETNING
10	SJAKT A	SV
11	SJAKT A	SV
12-20	PROFIL SJAKT A. 100-109, 5X/100Y.	NV
21	ILDSTED I SJAKT B FREMRENSSET.	SØ
22	NEDGRAVNING MED SPREDT KULL OG BRENDT STEIN 112.38-113.6X/102.04-103.0Y, SJAKT B.	SØ
23	ILDSTED I SJAKT B FREMRENSSET. LEIRFORET NEDGRAVNING I ØVRE VENSTRE BILLEDKANT.	NV
24	ILDSTED SJAKT B SNITTET. LEIRFORET NED- GRAVNING FORMGRAVD.	NV
25	UTGRAVNINGSSOMRÅDET.	SSØ
26	"	NØ
27	"	NØ
28	SJAKT C.	NV
29	"	SØ
30	SJAKT B. ILDSTED OG STOR NEDGRAVNING NED KULL OG BRENDT STEIN SNITTET.	NØ
31	ILDSTED I SJAKT B OG LEIRFORET GROP.	SØ
32	SJAKT B. NEDGRAVNINGER FREMRENSSET.	SV
33	ILDSTED OG LEIRFORET GROP I SJAKT B.	NV
34	ILDSTED SJAKT B OG SNITTET NEDGRAVNING MED KULL OG BRENT STEIN.	NV
35-37	PROFIL I SJAKT C.	NØ

C. 37506 a-p

FUNNLISTE. Innberetning av 08.10.1989 v/ Harald Jacobsen.
Tandberg, gnr.38/1,7 og 44/25, Ringerike k., Buskerud.

- Funn nr.1 Grovt uornert leirkarskår.
107,1x/100,97y
- nr.2 9 biter med leirklining funnet i nedgravning ved
113,0x/101,71y.
- nr.3 8 biter med leirklining funnet i nedgravning ved
113,8x/101,9-102,1y. Enkelte av bitene har
kornavtrykk.
- nr.4 1 bit med leirkling funnet i nedgravning ved
114,2x/103-104y.
- nr.5 1 bit med leirkling funnet i lag 2 ved 113,5x/
102,5y.
- nr.6 1 stk. brent bein funnet i fotgrøfta ved
107,05x/100,10y.
- nr.7 3 stk. brente bein funnet i fotgrøfta ved
105,5x/100-100,5y.
- nr.8 4 stk. brente bein funnet i kullholdig jord ved
114,2x/103-104y.
- nr.9 2 stk. brente bein funnet i kullholdig jord
under pløyselaget ved 114,35x/103,3y.
- nr.10 1 stk. brent bein funnet i nedgravning ved
114,2x/104,6y.
- nr.11 5 stk. brente bein funnet i nedgravning ved
112,3-113x/102-103y.
- nr.12 Kullprøve fra fotgrøft, sjakt A.
- nr.13 " " nedgravning ved 113,8x/101,9-102,1y.
- nr.14 " " nedgravning ved 112,3-113x/102-103y.
- nr.15 " " ildsted, sjakt B.
- nr.16 " " nedgravning ved 111,0-115x/102,4-102,7y.

RINGERIKE BUSKERUD
CK 050-5-1 LISLETTA

GRAVNINGSOHRÅDET

Stavhella, Tandberg, Ringerike k., Buskerud.

Fra Stavhella har jeg sett gjennom 6 poser som inneholder små fragmenter av brente bein.

Benfragmentene har en hvit til gulhvitt farge.

De fleste fragmentene kommer fra lange rørben, de er uten særlige kjennetegn, og lar seg ikke artsbestemme.

Flere av fragmentene er imidlertid av så kompakt benvev, at det uten tvil dreier seg om dyrebein.

De minste fragmentene er vanskelig å avgjøre om de stammer fra dyr eller menneske.

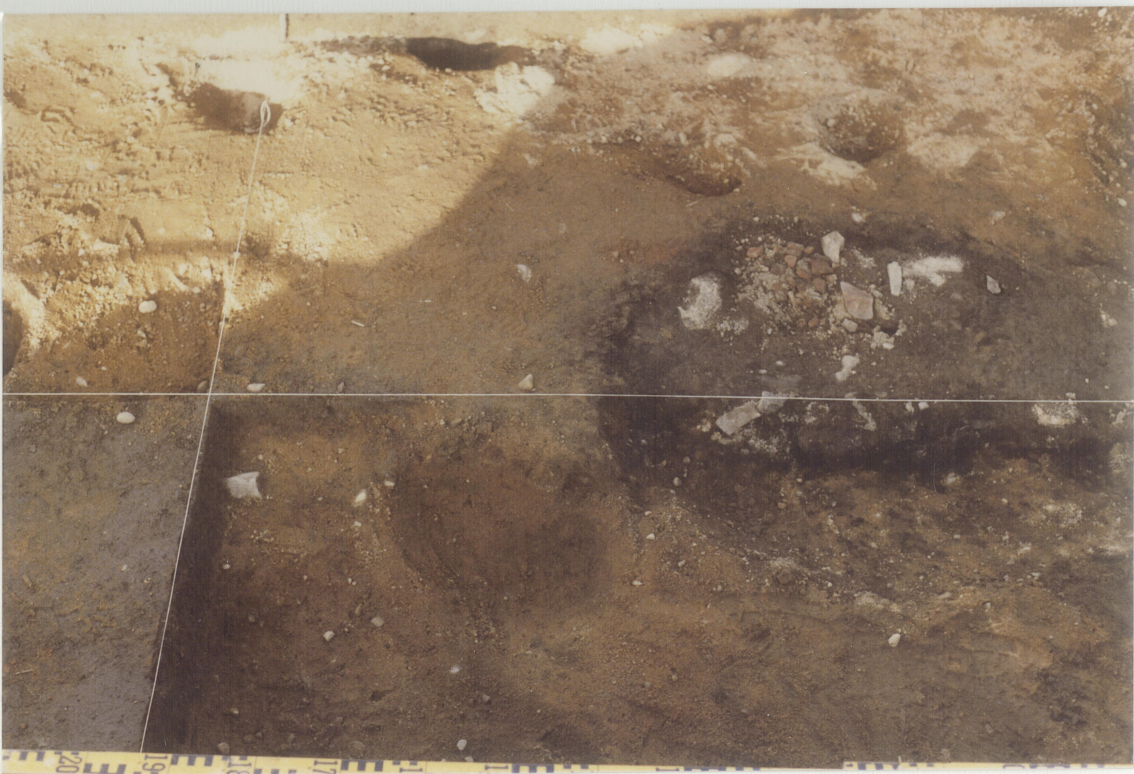
Oslo, 22.1.86

Inger Sælebakke

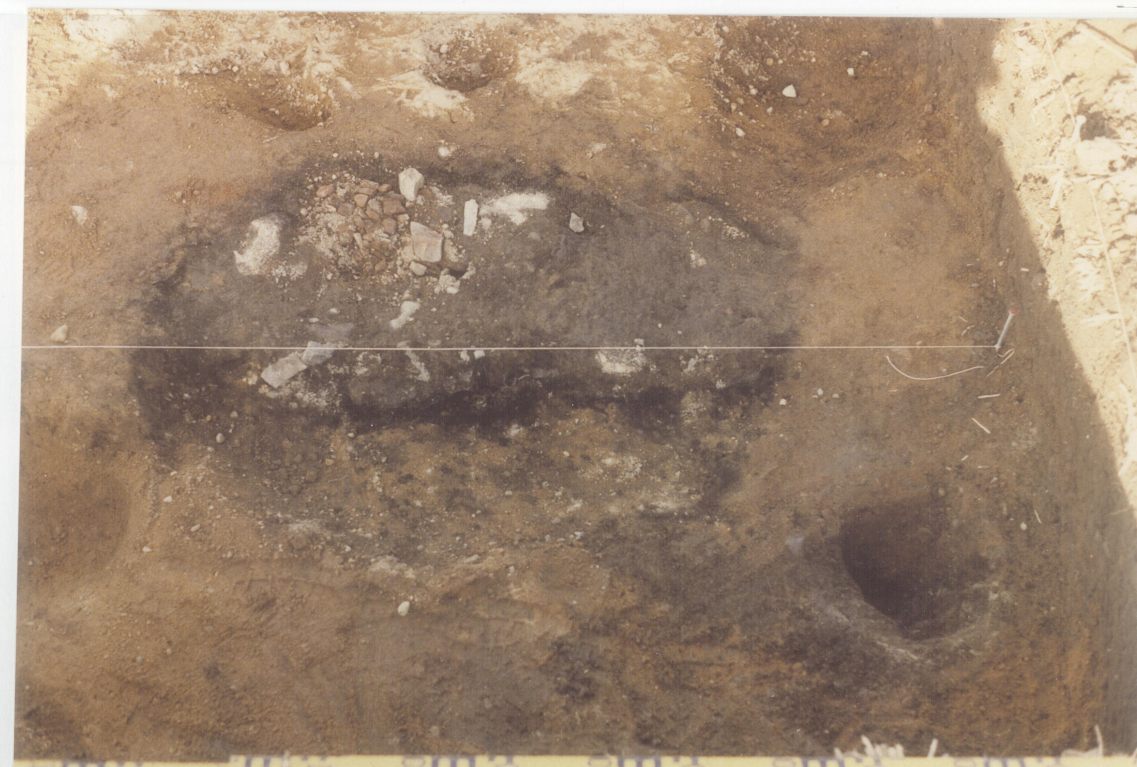
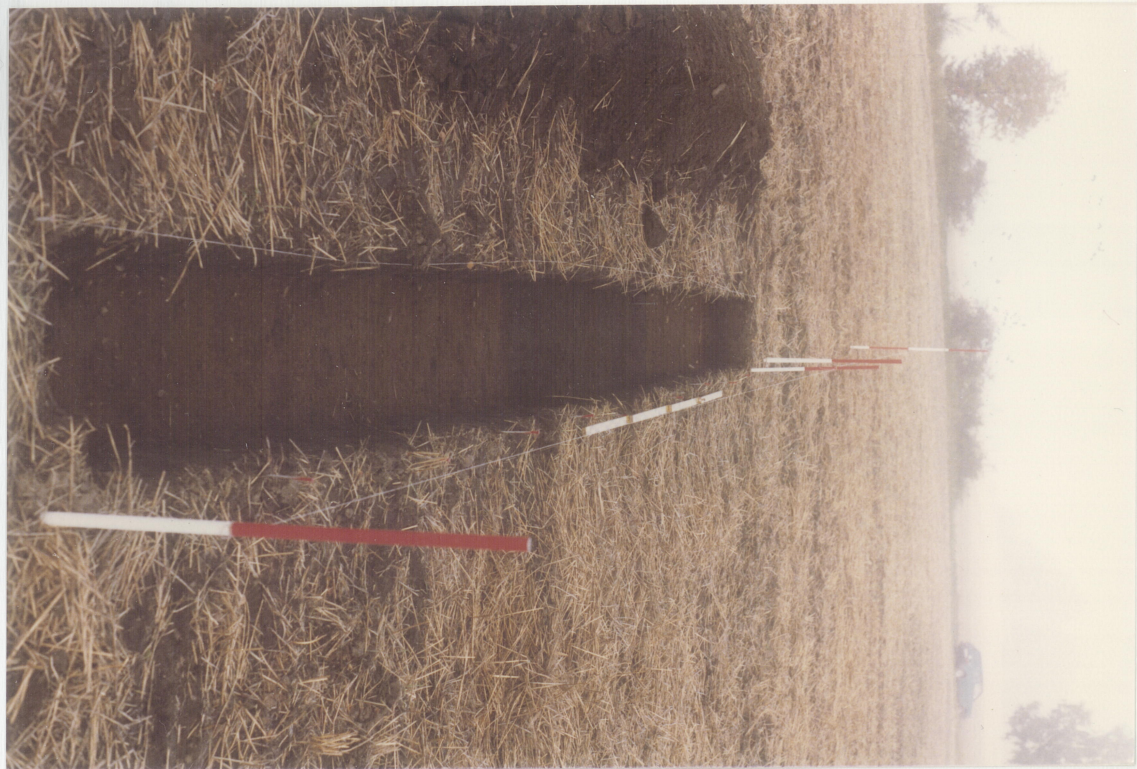
Inger Sælebakke

24274

TANDBERG 38/1,7 og 44/25
RINGERIKE K.
BUSKERUD

24274

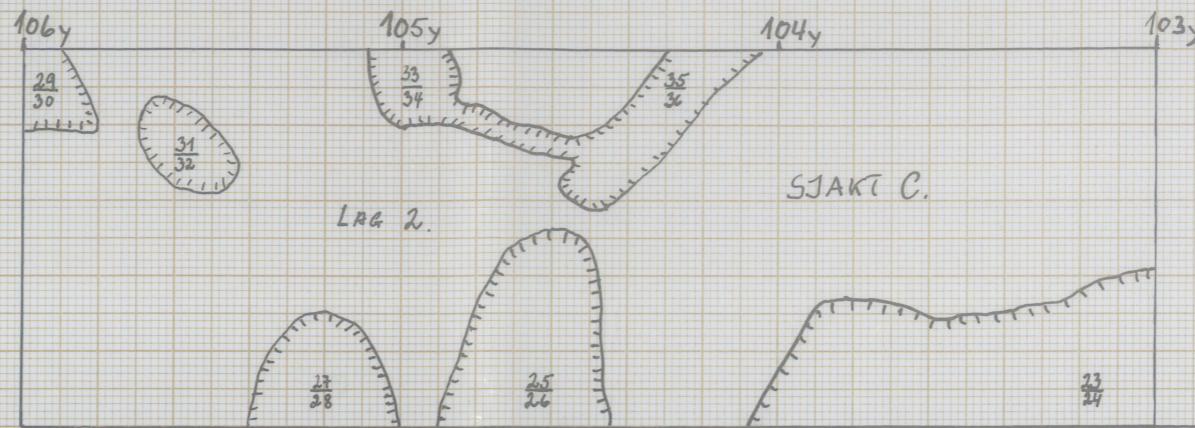
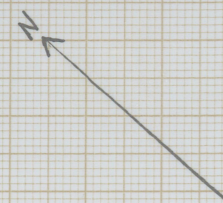
STAUNELLA, TAUNBERG,
RINGERIKE K.
BUSKERUD

STAUHELLA GRAV FELTET

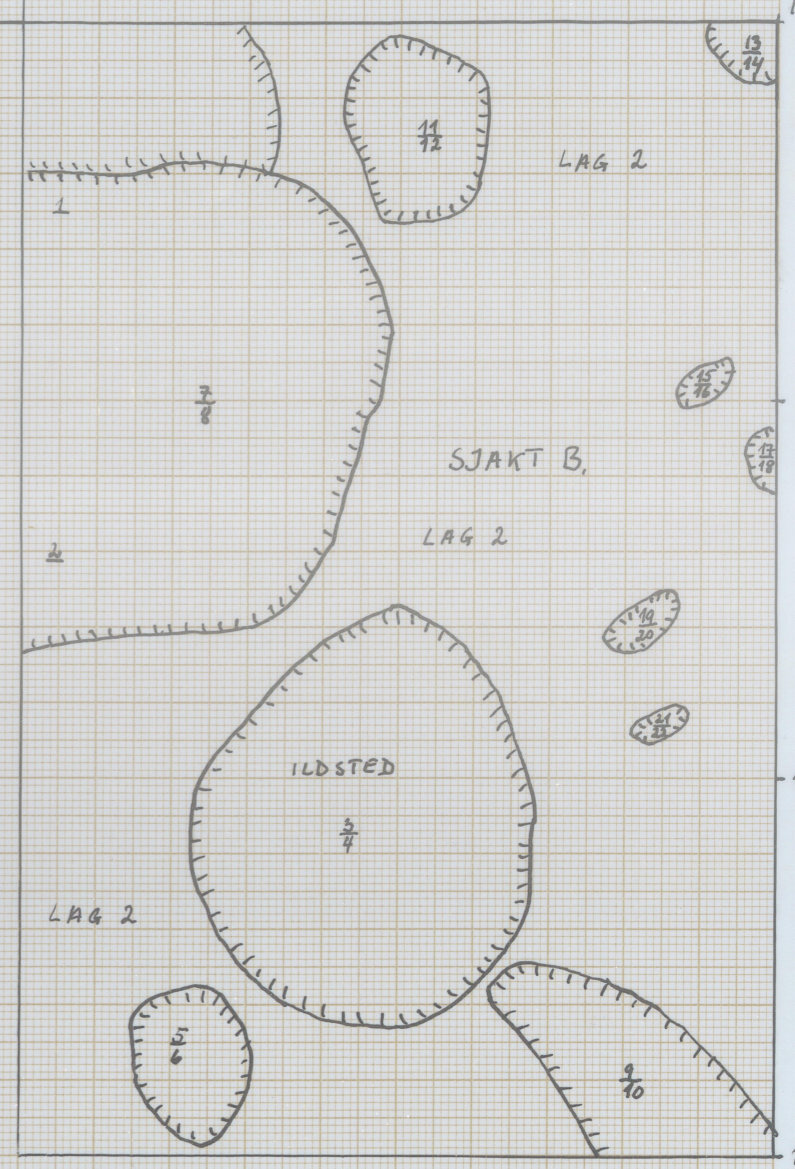
L 2859 neq. nr. 16.

 UNDERSØKT RING

NIVELLEMENT LISTE:

Fix. 101	NR. 1: 200	NR. 21: 225	Fix. 91
	2: 207	30: 243	
Fix. 91	3: 198	31: 220	
	4: 210	32: 235	
	5: 199	33: 220	
	6: 217	34: 230	
	7: 202	35: 223	
	8: 220	36: 230	
	9: 199		
	10: 207		
	11: 205		
	12: 245		
	13: 204		
	14: 220		
	15: 201		
	16: 209		
	17: 199		
	18: 210		
	19: 198		
	20: 206		
	21: 200		
	22: 203		
	23: 210		
	24: 235		
	25: 213		
	26: 233		
	27: 218		
	28: 232		

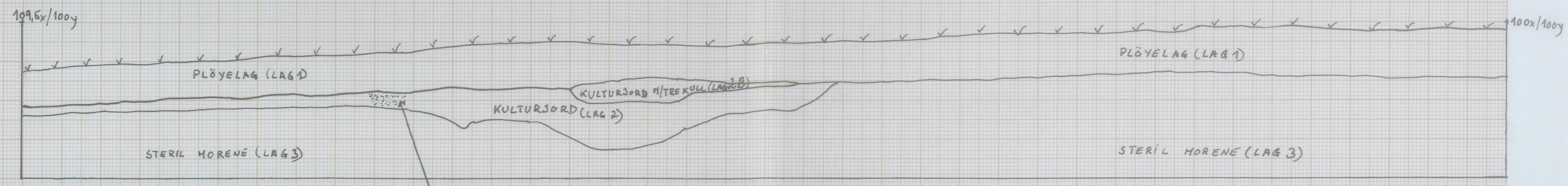

TEGNING NR. 1.
 STAVHELLA
 TANDBERG G.NR. 38/1, 706 44/25
 RINGERIKE KOMMUNE
 BUSKERUD

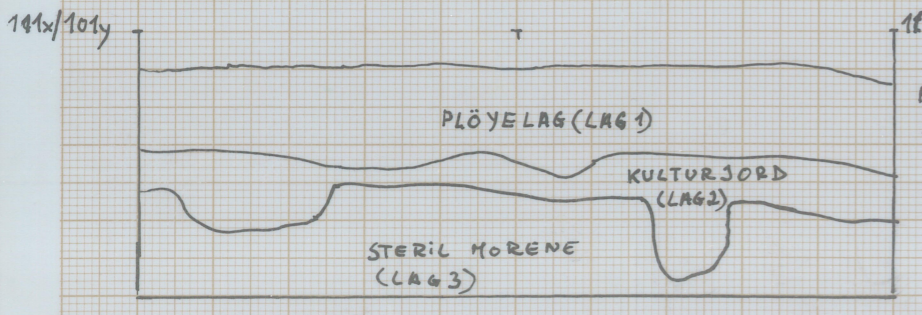
PLANTEGNING
 SJAKT B OG C
 1:20
 24.09.1985
 Harald Jacobsen

SJAKT A. 1:25. 24.09.1985 PLANTEGNING

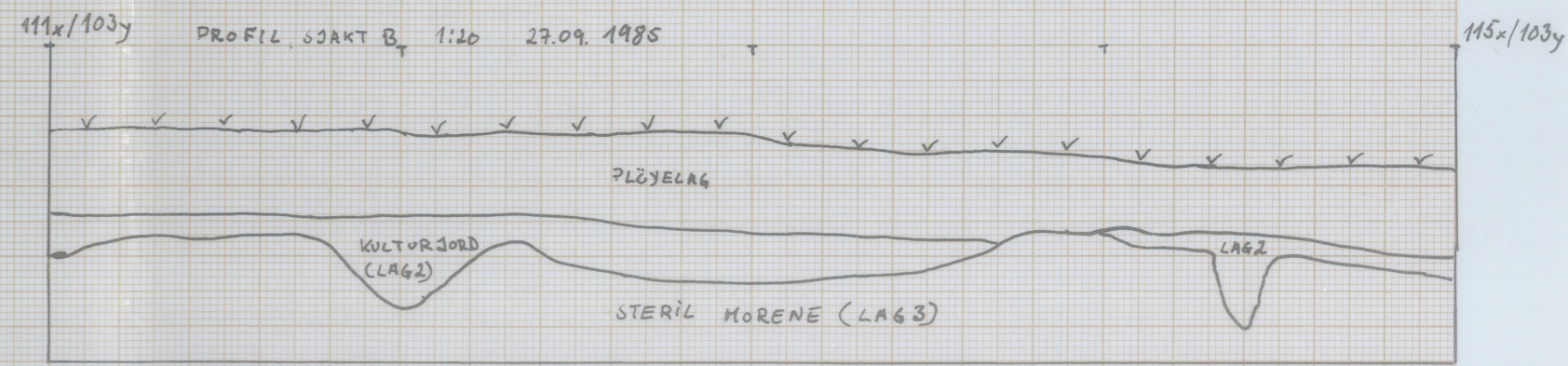

SJAKT A. 1:20 27.09.1985 PROFILTEGNING

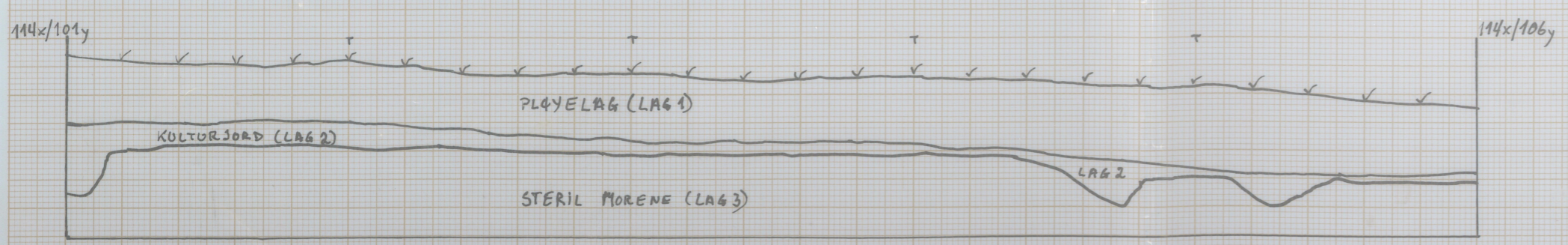
OHRADE MED LEIRE

PROFIL, SJAKT B. 1:20, 27.09.1985.

PROFIL, SJAKT B. 1:20 27.09.1985

SJAKT C, 1:20, PROFILTEGNING, 27.09.1985

TEGNING NR. 2.
 STAVHELLA,
 TANDBERG G.NR. 38/1,7 og 4/25
 RINGERIKE KOMMUNE
 BUSKERUD

 PLAN- OG PROFILTEGNING
 SJAKT A-C.
 1:25, 1:20.
 24.09-27.09.1985
 Harald Jacobsen